

OPENBARING: WARE PROFETIE?

Door de vroege kerk werd het boek geaccepteerd als een profetie. **Toch blijft de vraag staan: is het echte, waarachtige profetie?**

Het eerste dat opvalt is de grote verbondenheid en continuïteit met het OT. Net als alle andere boeken van het NT is het een product van een Joodse gemeenschap uit de 1^e eeuw naCh die zich onderscheidde door wat het geloofde over de komst van het Koninkrijk van God. Zij meenden dat deze hoop daarop werd vervuld door de persoon van Jezus Christus. **Openbaring bevestigt dus onmiskenbaar wat de hele Joods-christelijke gemeenschap geloofde** en waar het al vele jaren krachtig aan vast hield.

Openbaring valt ook op door de enorme universaliteit van het heil van God. Diverse keren komt naar voren dat de natiën zich bekeren tot de God van Israël. Dit komt heel sterk overeen met de hoop die door de profeten van het OT is opgewekt. In de Joodse profetische traditie beschouwde men de Joodse religie als de religie die op een dag de universele religie zou worden. In het boek openbaring is het Joods-christelijke geloof dat inderdaad geworden.

Het staat dus in de lijn van de OT-ische profetie. Maar *wat verstaan we daar eigenlijk exact onder?* Profetie kenmerkt zich door de volgende drie kenmerken:

1. Onderscheiding van het heden, door inzicht in Gods wezen en doelen

Openbaring openbaart helder de waarheid aan de gemeenten en aan de wereld, gezien vanuit Gods perspectief. Het stelt de valse leringen / profeten in de gemeenten en de misleidende ideologie van het Romeinse Rijk aan de kaak.

2. Voorspelling van wat in de toekomst zal / moet komen

Deze voorspelling geeft een beeld van hoe Gods grootste doel (de komst van het Koninkrijk van God) in verband staan met de omstandigheden waarin de profeet leeft. Het Koninkrijk van God is wat zeker zal komen, anders zou God geen God zijn. De profeten van het OT maakten duidelijk wat er nog moest veranderen in hun huidige situatie, wilde dat Koninkrijk werkelijkheid kunnen worden.

3. Oproep tot een reactie op de geboden inzichten (punten 1 en 2)

Op basis van wat er door hen was aangezegd over hoe God het heden en de toekomst zag, riepen de profeten het volk op om tot een gepaste reactie te komen. Dit voorkomt dat de voorspelling fatalistisch van aard wordt, schept ruimte voor de menselijke vrije wil om te reageren en biedt de mogelijkheid aan de mens om mee te werken aan Gods doelen voor deze wereld.

Gods koninkrijk zal komen, maar de voorspelde manier waarop dat zal gebeuren is afhankelijk van de reactie van de mensheid daarop en Gods vrijheid om dat te gebruiken voor zijn doelen.

De profetie van Johannes zet niet vast wat de uitkomst zal zijn van het getuigenis van de gemeenten. Het enige dat vast staat is de komst van het Koninkrijk van God. Hij zet wel twee dingen naast elkaar: de *hoop op de bekering* van alle natiën aan de ene kant, en *het oordeel over de ongehoorzaamheid* van alle natiën aan de andere kant.

Johannes voorspelt dat er een periode van conflicten zal zijn tussen zijn eigen tijd en de tijd van de komst van Gods Koninkrijk → de strijd tussen de draak en de twee beesten met het nageslacht van de hemelse vrouw (H. 12+13). In die tijd van vervolging en verdrukking zal de gemeente actief blijven in het getuigenis geven van zijn God, door trouw te blijven aan die God, zelfs in het aangezicht van de dood. De machten der duisternis zullen alles in het werk zetten om dat getuigenis te stoppen, maar het is juist daardoor dat de gemeente de mogelijkheid krijgt om die natiën te overtuigen van Gods kracht om die natiën tot bekering te doen komen.

Maar deze voorspelling is eigenlijk nog veel meer een oproep voor de gemeente om op te blijven staan voor het getuigenis van Jezus, ondanks de vervolging, om juist op die manier overwinnaar te worden. Het is dus zeker geen opeenvolging van noodzakelijke gebeurtenissen die zullen plaatsvinden vlak voor het einde der tijden.

Door de diversiteit aan beelden probeert Johannes zichtbaar te maken met welke vijand de gemeente werkelijk te maken heeft. Hij toont hen diens ware, lelijke gezicht. Hij laat zo ook zien hoe koppig de natiën zijn in hun rebellie tegen God en dat het oordeel over hen geen bekering brengt en dús welverdiend is. Hij openbaart verder hoe krachtig het getuigenis der waarheid is van de lijdende kerk.

Boven alles echter geeft hij de kerk een geestelijk perspectief mee over de zin van het conflict. Daarmee biedt hij het inzicht hoe deze strijd gevochten en gewonnen kan worden.

De 2 eeuwen die volgden op de profetie van Johannes hebben de waarheid van deze oproep volkomen bevestigd (= **voorspelling is uitgekomen!**) Het christendom werd beschouwd als een religie dat vijandig stond tegenover de heersende heidense (= Romeinse) manier van denken en geloven. Daarom zijn er diverse keren grote vervolgingen gekomen, met het doel om het christendom uit te roeien.

Maar juist door het krachtige getuigenis van de martelaren des geloofs kwam men onder de indruk van de claims van dit geloof. De wijze waarop de gelovigen bereid waren te sterven voor hun geloof en in werkelijkheid ook stierven, bekrachtigde alleen maar de roep van dat geloof. Hun daden kwam overeen met hun woorden. Het waren de profetische woorden van Johannes die deze martelaren de visie en de overtuiging gaven om dit te doen en het te doen met volle overtuiging van de zinvolheid er van.

De aard van de uiteindelijke overwinning over het heidense Rijk is echter een lastig punt. Het bekeerde zich tot het christendom, maar dat betekende zeker niet de komst van het Koninkrijk van God. Het beest was namelijk nog steeds springlevend en het roerde zijn staart in steeds nieuwe verschijningen, ín de kerk van Christus (niet écht vreemd, want het was al aanwezig in de zeven gemeenten...). De geschiedenis kwam ook niet tot een plotseling einde, maar ging voort als gewoon. De satan bleef de natiën verleiden met de lust naar macht en welvaart.

Een ander punt hierbij is dat we rekening moeten houden met het feit dat Johannes bewust gebruik maakte van hyperbool (= overdrijven). Hij gebruikt termen als “hele wereld” en “alle natiën”, maar hij wist heel goed dat de ‘hele wereld’ veel groter was dan Klein-Azië en het Romeinse Rijk en dat er dus veel natiën waren die totaal niet geregeerd werden door dat Romeinse Rijk. Hij gebruikte die termen dus niet om concrete, voorspellende informatie door te geven, maar om een boodschap over te brengen.

Bovenstaande twee punten moeten ons duidelijk maken dat de strijd van de Joods-christelijke gemeente met het Romeinse Rijk níet de laatste fase was vóór de komst van de Messias en het Koninkrijk van God. Dat was in de praktijk niet zo, maar was ook niet zo bedoeld.

De voorspelling van Johannes over de toename van vervolgingen werd dus vervuld, maar **het Koninkrijk van God was nog steeds niet gekomen**. Dit bleef dus nog open staan om vervuld te worden. Wat moeten we hiermee? Opnieuw komt hier dus de vraag of Johannes profetie op dit gebied dan wel een échte profetie was.

Om hier een Bijbels antwoord op te geven moeten we weer kijken naar **de aard van Bijbelse profetie** in het algemeen. Bijbelse profetie is in de eerste plaats bedoeld voor de mensen met wie de profeet leefde. Hij spreekt over hún heden en hún nabije toekomst. In de tweede plaats wekte het echter ook een hoop op die in staat was om mensen in veel latere tijden te inspireren in hún eigen tijd. Het kon die latere lezers dus ook richten op Gods bedoelingen voor hún heden en hún toekomst.

Juist deze combinatie is altijd van levensbelang geweest voor de aard van profetie. Het eerste punt mag niet ten koste gaan van het tweede (historisch-kritische visie) en vice versa ('Zoeklicht-visie'). Er moet dus in eerste instantie gekeken worden wat de relevantie was voor de eerste hoorders, vóór we kunnen onderzoeken wat die voor ons is.

Om dit wat dieper duidelijk te maken moeten we naar de twee manieren kijken van hoe Bijbelse profetie een blijvende betekenis en relevantie had (en heeft!) voor latere lezers:

1. Gods handelen in de geschiedenis is consistent.

Zoals Hij handelde in vroegere tijden, zo doet Hij in de huidige tijd en zal Hij doen in toekomstige tijden. Zijn handelingen van bevrijding in het verleden zijn dus een model voor zijn handelingen van verlossing in de toekomst. Het is vanuit deze manier van denken dat de Exodus uit Egypte zo vaak en zo krachtig terug komt in de Bijbelse geschriften (waaronder Openbaring). Het vormde ook de basis voor het hergebruik van reeds vervulde profetieën in nieuwe situaties, vele jaren na dato van de oorspronkelijke vervulling.

Zo waren de woorden van oordeel over het Babylonische Rijk waren reeds vervuld, maar zag Johannes dezelfde manier van doen terug in het Romeinse Rijk. Zoals God het oordeel uitoefende over Babylon vanwege hún daden, zo moest God dan ook wel het oordeel uitspreken en uitvoeren over Rome, meende Johannes. En zo hebben in latere eeuwen andere profeten weer gebruik gemaakt van de woorden uit Openbaring om de demonische systemen in hún tijd aan de kaak te stellen.....

2. Gods beloftes zijn groter dan de vervulling.

De beloftes bijvoorbeeld over de terugkeer van het volk uit ballingschap en het herstel van het volk nadien werden slechts ten dele vervuld. Zo werden ze een bron van hoop op een groter verlossend ingrijpen van God ten bate van Zijn volk. Zo werden ze uiteindelijk ook de bron van inspiratie voor de apocalyptici.

Het komt vaker voor bij de profeten dat ze hun eigen situatie direct in verbinding brengen met de eschatologische verwachting van de komst van het Koninkrijk van God. Dat doen ze ook altijd vanuit de context waarin zij zélf leven. Het is dus een profetische traditie dat men Gods wil voor hun directe heden verstaat vanuit Gods eeuwige wil voor gerechtigheid en genade voor de hele schepping.

Men vond het moeilijk dat de uiteindelijke overwinning van God(s volk) nog steeds niet concrete werkelijkheid was geworden, maar men maakte er geen probleem van dat Gods beloftes steeds slechts ten dele werden vervuld. Het werd opgenomen in het geheel van geschriften waarvan men erkende dat het door God geïnspireerd was en putte er blijvend hoop uit.

Op een bijzondere manier weet Openbaring diverse aspecten van nog openstaande profetieën te verzamelen en er een nieuwe vorm aan te geven, die meteen ook voor zijn eigen tijdgenoten toepasbaar was. Maar door de manier waarop hij dat doet, met veel **gebruik van hyperbool**, weet hij het zelfs toepasbaar te maken voor vele latere generaties!

Zijn gebruik van hyperbool kenmerkt zich door veel universeel taalgebruik: elke natie, onafzienbare menigte, de hele wereld, totale economische controle, alle inwoners van de wereld. Johannes had nog geen weet van de grootte van de planeet, maar ook hij beseftte heel goed dat de wereld groter was dan het Romeinse Rijk en dat zijn beschrijving dus geen waarachtige werkelijkheid kón zijn. Hij beschrijft de komende strijd tussen het beest en de getuigende gemeente dus niet volgens de regels van de moderne journalistiek, maar gebruikt hier universele en eschatologische begrippen voor.

Waarom? Om de boodschap duidelijk te maken dat het niet slechts om deze strijd tussen de huidige gemeente en dit huidige Romeinse Rijk gaat, maar **om een strijd die altijd gevoerd zal en moet worden door de gemeente tegen het Beest**.

Johannes geeft dus – voor de duidelijk – géén beschrijving van een toekomstige wereld waarin er een dictator op zal staan die werkelijk de héle aarde zal beheersen met complete controle en autoriteit, daarbij álle christenen over de gehele aarde vervolgend tot de dood. Johannes geeft echter wel een beschrijving van de wereld waarin de satan, in vele verschillende vormen, het werk van de gemeente verhindert en de komst van het Koninkrijk van God vertraagt. Dat deed hij vóór de tijd van Johannes en ná de tijd van Johannes. Hij doet dat in ónze tijd en zal dat blijven doen, tótdat Jezus terug komt.

De symbolische beelden die Johannes hiervoor gebruikt zijn specifiek genoeg om het direct van toepassing te laten zijn op zijn eigen tijd (Babylon gebouwd op 7 heuvels = Rome), maar algemeen genoeg om die ook toe te passen op elke andere tijd van de wereldgeschiedenis. Elke systeem dat zich bezig houdt met economische uitbuiting van de machtelozen, ten bate van de eigen welvaart, mag rekenen op het oordeel van God hierover.

Het is op al deze manieren dat het boek Openbaring zijn vervulling vond in de eigen tijd waar het in / voor geschreven werd, maar ook wordt vervuld wordt in ons leven én nog vervuld zal worden in de toekomst, met de waarachtige komst van het Koninkrijk van God. En zo is het antwoord op onze startvraag gegeven: **is openbaring een echte, waarachtige profetie? Ja!**

Deze studie is een door mij bewerkt uittreksel van hoofdstuk 7 'Revelation for today, true prophesy?' van het boek van Richard Bauckham 'The theology of the book of revelation' (Cambridge University Press, 1993), geschreven in het kader van het ETH vak eschatologie.